

FRI-2B.311-1-L-04

LEGAL NATURE ON THE PLAN FOR STABILIZATION

Teodor Genev

Ministry of Culture, Sofia,

Chief legal advisor

Phone: 0888686888

E-mail: geneff@abv.bg

***Abstract:** The legal nature of the stabilization plan as a specific contract is reviewed in the report in opposition to other points of view stated in the doctrine. The explanation of the stated legal nature is accomplished by juxtaposing the stabilization plan to the protective formal agreement /concordat/ in force in the past, the agreement /contractual and judicial/ and the recovery plan and amicable settlement executed in insolvency public legal proceedings*

***Keywords:** stabilization production, stabilization plan, trade, creditor, rehabilitation plan, agreement, outlawed.*

ВЪВЕДЕНИЕ

В уреденото за първи път в Търговския закон (ТЗ) производство по стабилизация, чиято уредба в глава пета на закона (чл.761-797) влезе в сила от 01.07.2017 г. планът за стабилизация заема централно и основно място, което се отнася и за двете фази на производството.

В първата фаза съдът упражнява контрол върху предложения с молбата за откриване на производството план за стабилизация, който обхваща не само наличието на задължителните по чл.770, ал.2, т.10 ТЗ предвиждания в плана и изискуемите съобразно това приложения към него (срв. чл.770 ал. 6 и 7 ТЗ), но и преценка за по същество относно законосъобразността и целесъобразността (икономическата обоснованост) на стабилизационния план.

Във втората фаза на производството по стабилизация се уточняват кредиторите, провежда се заседание по разглеждане и приемане на стабилизационния план, като приетият от кредиторите план подлежи на утвърждаване от съда.

В настоящия доклад се разглеждат различните становища в правната доктрина относно правната същност на плана за стабилизация, като за тази цел той е съпоставен с предпазния конкордат, който в миналото също е бил средство за предотвратяване откриването на производство по несъстоятелност (според Закона за предпазен конкордат – ЗПК ат 1932 г.), както и със сравнително най-близките до неговата същност план за оздравяване и извънсъдебно споразумение, които са факултативни елементи на открито производство по несъстоятелност, и в чиято основа стои договорът за спогодба.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Още в началото на миналия век в западноевропейската доктрина преобладавало становището, според което предпазният конкордат е един съдебен договор между добросъвестен (почтен), но изпаднал в затруднения длъжник и липсата на неговите кредитори, сключен с цел да се избегне обявяването на длъжника в несъстоятелност¹.

В това се изразява материално-правната теория за същността на предпазния конкордат (плана за стабилизация).

Според процесуалноправната теория предпазният конкордат е специално съдебно производство, провеждано по искане на длъжника, но под контрола на съда. След утвърждаването му от съда предпазният конкордат придобивал задължителна сила на влязло в сила съдебно решение и изпълнителна сила за длъжника и неговите хирографарни кредитори².

¹. Вж. Тихчев, К. Коментар на Закона за предпазния конкордат. С., 1932, с.222

В новата ни търговско-правна доктрина е направен опит за обединяване (съгласуване) на двете теории, като се приема, че производството по стабилизация попада в групата на така наречените същински извънсъдебни споразумения³. Този опит е неуспешен, тъй като не е възможно едно съдебно производство да бъде същевременно и споразумение. Стабилизационното производство е само процедура (ред), в която се предлага, разглежда, приема и утвърждава едно споразумение – планът за стабилизация.

В нашата съвременна търговскоправна доктрина е аргументирано и друго разбиране за правната същност на стабилизационния план, според който той е особена двустранна гражданскоправна сделка⁴. Според това становище планът за стабилизация не е нито договор, нито съдебен акт, а по своето конкретно съдържание може да наподобява (да има белези) на спогодба, опрощаване или новация, но с оглед своята цел – избягване откриването на производство по несъстоятелност, не е нито спогодба, нито опрощаване, нито новация. Приема се, че планът за стабилизация не е съдебен акт, защото неговото съдържание се определя от търговеца и се приема от кредиторите, а съдът може само да го утвърди или да откаже да го утвърди⁵.

По този начин чрез приоритетното прилагане на метода на изключването се стига до дефинирането на плана за стабилизация като особена двустранна гражданскоправна сделка, която има специфични правни последици.

Съгласно чл.761 ТЗ производството по стабилизация има за цел да предотврати откриването на производство по несъстоятелност чрез постигане на споразумение между търговеца и кредиторите му. Според законодателството и облигационноправната теория споразумението (съглашението) между правните субекти се определя като договор⁶.

Планът за стабилизация обаче е особен договор, за който не се прилагат редица разпоредби на Закона за задълженията и договорите (ЗДД), тъй като за неговото прилагане, пораждаше на правно действие, недействителност, последици при неизпълнение на задълженията и други са предвидени специфични правила в ТЗ. Въпреки тези отклонения от класическите договори планът за стабилизация може да се определи като съдебен, формален, двустранен, възмезден, консенсуален, комутативен и съставен договор, тъй като в една или друга степен отговаря на това общо за договорите класифициране.

Посочените по-горе отклонения в законовия режим на плана за стабилизация, които поради ограничения обем на доклада не могат да бъдат разглеждани по-подробно, доближават планът за стабилизация до съдебната спогодба по чл.234 от Гражданския процесуален кодекс (ГПК), но без изцяло да се редуцира към нея.

В процесуалноправната теория съдебната спогодба се определя като потвърден от съда договор между страните по висящо дело, с който те чрез взаимни отстъпки уреждат със сила на пресъдено нещо изцяло или отчасти правния спор, като десезира съда и слагат край на делото в рамките на постигнатата съдебна спогодба⁷. Като фактически състав и правни последици тя е смесен институт, тъй като се регулира едновременно от материалното (гражданското) и от процесуалното право. Съдебната спогодба е двустранен и възмезден договор, който има правоустановяващо, праворегулиращо и правопреобразуващо действие.

Горепосочените характеристики се отнасят и за плана за стабилизация. Основната разлика между двата акта е, че при плана за стабилизация може да няма правен спор

². Кацаров, К. Систематичен курс по българско търговско право. С., 1990, с. 1024-1025

³. Вж. Тянкова, Я, Обща характеристика на производството по стабилизация. В: Сборник доклади на кръгла маса на тема Актуални проблеми на позитивното право в контекста на членството на Република България в Европейския съюз, В.Търново, 2017, с.59

⁴. Вж. Григоров, Гр. Несъстоятелност., С., 2017, с.455-456

⁵. Пак там

⁶. Вж. Кожухаров, А. Облигационно право. Общо учение за облигационното отношение. Книга първа, С., 1992, с.37 и Калайджиев, А. Облигационно право. Обща част, С., 2007, с.66-70

⁷. Вж. Сталев, Ж., А.Мингова, О. Стамболиев, В. Попова, Р.Иванова. Българско гражданство процесуално право. С., 2012, с.488

между търговеца и неговите кредитори. Освен това на практика при плана за стабилизация отстъпките по правило се правят приоритетно или дори само от кредиторите (напр. при опрощаване или отсрочване падежа на техни вземания), т.е. не са взаимни.

Но именно съдебната спогодба стои в основата на близостта между плана за стабилизация, плана за оздравяване и извънсъдебното споразумение, тъй като и трите акта имат основните елементи (характеристики) на спогодбата.

Както планът за стабилизация, така и планът за оздравяване се извършват във висящо съдебно производство и под контрола на съда, имат съвпадащо или близко по насоченост съдържание, подлежат на съдебно утвърждаване, което е условие за пораждаване на тяхното установяващо, преобразуващо и регулиращо действие, съставляват основание за прекратяване на производството, ползват се със сила на присъдено нещо и изпълнителна сила. Близостта между двата плана е сравнително най-голяма, когато оздравителният план се предлага от длъжника още с молбата за откриване на производството по несъстоятелност. По правило и двата плана следва да бъдат насочени към продължаване дейността на търговеца (длъжника).

Планът за стабилизация и планът за оздравяване обаче се извършват в различни производства и представляват различни имуществени състояния на търговеца (длъжника). Друга основна разлика между двата плана се състои в това, че оздравителен план може да се предложи не само от длъжника, но от още шест субекта или неперсонифицирани общности от субекти, и което е най-важно – да се приеме без съгласие на търговеца. Именно поради това оздравителният се квалифицира като сделка-решение на кредиторите, а не като споразумение между тях и търговеца (длъжника). Съществена е и разликата в последиците при неизпълнение на двата плана, тъй като това на плана за оздравяване е основание за възобновяване на производството по несъстоятелност, докато неизпълнението на стабилизационния план не води до възобновяване на производството по стабилизация.

В някои отношения планът за стабилизация стои по-близо до извънсъдебното споразумение по чл.740-741а ТЗ, отколкото до плана за оздравяване, въпреки че за разлика от двата плана законът не предвижда изрично сила на присъдено нещо и изпълнителна сила на споразумението, което също се сключва в открито производство по несъстоятелност. Подобно на плана за стабилизация и извънсъдебното споразумение не може да се сключи без съгласие на търговеца, въпреки, че за сключването му е необходимо съгласието на всички кредитори с приети вземания, а не приемането му с мнозинство по гласове кредитори, както се приемат двата плана – за стабилизация и за оздравяване. За разлика от двата плана законът не определя императивно предложителят (предложителите), както и съдържанието на извънсъдебното споразумение, което се сключва неформално, а не на специално съдебно заседание, на което следва да се приемат двата плана. По тази причина не се постановява нарочен съдебен акт за утвърждаване на споразумението. То може да не предвижда продължаване на дейността на длъжника, поради което в това отношение се различава съществено от двата плана.

В заключение на тази кратка и неизчерпателна съпоставка може да се обобщи, че в сравнение с плана за стабилизация и плана за оздравяване в извънсъдебното споразумение се наблюдават повече елементи на договора за спогодба по чл.365 ЗЗД, докато при двата плана преобладават характеристиките на съдебната спогодба по чл.234 ГПК⁸.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ.

Планът за стабилизация е юридически акт, който се различава от всички други юридически актове. Това дава основание за по-подробни и задълбочени изследвания

относно неговата правна същност, което има не само теоретично, но и съществено практическо значение.

ПРЕПОРЪКИ.

Законовата уредба на предлагането, приемането и утвърждаването на план за стабилизация дава основание за отправяне на редица препоръки с цел нейното усъвършенстване. В настоящия доклад ще направя една от тях – липсата на условия и възможности за продължаване на дейността на търговеца след приемане на план за стабилизация по чл.773, ал.2, т.2 ТЗ да бъде уредено като абсолютно основание за отхвърляне на молбата за откриване на производство по стабилизация (без право на преценка от съда), което би било в съответствие с посочената в чл.761 ТЗ цел на производството.

8. Вж. по-подробно Стефанов, Г. Търговска несъстоятелност. В.Търново, 2018, с.373-403.